

Invertebrate

Taidetta selkärangattomista

LAB-ammattikorkeakoulu

Kuvataide (AMK)

2022

Eveliina Urhonen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Urhonen, Eveliina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2022
	Sivumäärä 32	
Työn nimi Invertebrate Taidetta selkärangattomista		
Tutkinto ja koulutusala Kuvataiteilija (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) LAB-ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä tuotiin esiin selkärangattomien kauneus, sekä arvo poistamalla esimerkiksi hyönteisen näköisyys. Kun selkärangattomien osat laitettiin kauniin korun muotoon, saattavat katsojat päätyä miettimään uudelleen suhtautumistaan kyseisiin olentoihin. Opinnäytetyössä pohdittiin myös elävästä peräisin olevan materiaalin eettisyyttä, ja materiaalin kunnioitusta.</p> <p>Teokset ovat käytettäviä rintakoruja. Ne koostuvat erilaisten selkärangattomien osista, jotka yhdistettiin kupariin kestävyuden ja kuparin tuoman kauniin lisän vuoksi. Kaikki eläinperäiset materiaalit tekijä on itse kasvattanut tai kerännyt, näin ollen tietäen niiden alkuperän. Alkuperän tieto on tärkeää eettisyyden kannalta.</p> <p>Invertebrate -rintakorusarjan tarkoituksena on siirtää katse selkärangattomien hyviin puoliin, tuomalla olennon kauneus esiin ilman näköisyyttä. Opinnäytetyön idea lähti tekijän omasta intohimosta selkärangattomiin, erityisesti hyönteisiin ja hämähäkieläimiin, ja muuttaa ihmisten väärinymmärrystä käsitystä niistä.</p>		
Asiasanat Selkärangattomat, korutaide, Invertebrate		

Abstract

Author(s) Urhonen, Eveliina	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2022
	Number of Pages 32	
Title of Publication Invertebrate Jewellery from invertebrates		
Degree and field of study Fine art (UAS)		
Name, title and organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) LAB-university of applied sciences		
Abstract <p>The thesis brings out the beauty and worth of invertebrates by removing the shape of the invertebrate. When the often ill-thought invertebrate parts come together with jewellery, the viewer might think again their point of view on these creatures. The thesis also deals with the ethics of using material from living creatures.</p> <p>The production is a six-piece brooch series. They are made of different kind of invertebrates combined with copper. The copper brings it's own beauty and strength to the fragile invertebrate pieces. All of the invertebrate parts are sourced ethically, either the artist has grown them themselves or they are gathered from nature already deceased, therefore knowing they are ethically sourced. Keeping things as ethical as possible working with living materials is important.</p> <p>The Invertebrate -series seeks to shift the viewers look to the beauty of invertebrates by bringing out the beauty of the creature without the familiar shape. The idea for the thesis comes from the artists own passion for invertebrates and changing the way people look at these often misunderstood creatures.</p>		
Keywords Invertebrate, Brooch, jewellery		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Selkärangattomat taiteessa	3
2.1	Selkärangattomat historiassa ja nykytaiteessa.....	3
2.2	Cedric Laquieze.....	5
2.3	Jennifer Angus.....	6
2.4	Elävän materiaalin eettisyys.....	7
3	Teoksen vaiheet	9
3.1	Materiaalit ja niiden valmistelu	9
3.2	Teoksen aloitus.....	11
3.3	Materiaalikoekilut.....	12
4	Viimeistellyn teoksen synty	14
4.1	Pohjien valmistus.....	14
4.2	Selkärangattomien kiinnitys	17
4.3	Ulkonäön merkitys	19
5	Valmiit teokset ja esillepano.....	21
5.1	Taustat	21
5.2	Ripustus	22
5.3	Valmiit teokset	23
6	Yhteenveto	30
	Lähteet	31

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee hyönteisiä sekä muita selkärangattomia, niiden kauneutta ja arvoa. Käsittelem aiheessani hyönteisten lisäksi muitakin selkärangattomia, esimerkiksi hämähäkkieläimiä, joten käytän termiä selkärangattomat selkeyden vuoksi.

Selkärangattomat, erityisesti hämähäkkieläimet ja hyönteiset nähdään usein hyvinkin negatiivisessa valossa, Iljettävät karvaiset hämähäkit vaanivat nurkissa, itikat pilaavat kesäilmat, ja kärpäset sisällä ovat likaisuuden merkki. Hyönteiset eivät siis yleisesti ole toivottuja ihmisten läheisyyteen, siitä kertovat myös lukuisat hyönteiskarkotteet ja pihojen trimmaus elinkelvottomiksi hyönteisille.

Toki poikkeuksiakin on, esimerkiksi perhoset ja leppäkertut nähdään usein positiivisina vieraina, vaikka todellisuudessa leppäkerttu onkin mielestäni hurjempi peto kuin esimerkiksi hämähäkki. Voi olla, että osasyynä näiden hyönteisten suosioon on niiden kaunis väritys ja yleinen tieto niiden harmittomuudesta. Kun yleinen tieto selkärangattomasta onkin potentiaalisesti ihmiselle haitallinen tai jopa vaarallinen, tipahtaa eläimen arvo olemattomiin. On fakta, että jotkin selkärangattomat, esimerkiksi puutiainen voi mahdollisesti olla ihmiselle vaarallinen, sen arvo luonnon kiertokulussa ei kuitenkaan vähene ihmisen mielipiteen vuoksi. Opinnäytetyöni koskeekin juuri tätä, selkärangattomien arvon ja kauneuden esiintuomista.

Aiheeseen ajauduin oman hyönteisharrastukseni kautta. Kun mielenkiinto selkärangattomiin alkoi kasvaa, alkoi se luonnollisesti näkyä taiteessakin. Esimerkiksi korutaiteessa jotkut teokseni ovat saaneet muotokielensä selkärangattomista, ja maalauksessa kuvaan usein esimerkiksi hämähäkkejä.

Tämä ei kuitenkaan riitä, sillä selkärangattomissa itsessään on kuitenkin niin paljon taiteellista potentiaalia, että haluan yhdistää niitä fyysisesti taiteeseeni. Kerään kuolleita selkärangattomia ja niiden jättämiä ulkoisia tukirankoja, ja olen huomannut niiden sisältävän uskottomia väriskaaloja ja tekstuureita, esimerkiksi kultakuoriaisen metallinhoitoiset peitinsiivet tai tarantulan raidalliset sääret. Olen jo pitkään halunnut käyttää näitä keräämiäni osia ja olen opiskellut pääasiassa korutaidetta, joten halusin yhdistää hyönteisten osat koruun.

Minulle on työssäni tärkeää, että kun käytän elävästä peräisin olevaa materiaalia, on se eettisesti hankittu. Eettisyyden monitorointi on helppoa, nyt kun itse kerään omat materiaaliini. Olen joko löytänyt eläimen kuolleena, kasvattanut itse kuolemaan asti hyvissä oloissa, tai löytänyt ja kerännyt niiden jättämiä nahkoja. En siis käytä mitään lopetusmenetelmiä, vaikka niistäkin on nykyään olemassa suht eettisiä vaihtoehtoja. Annan eläinten siis elää koko elämänsä ja kuolla luonnollisesti.

Itse teos tulee olemaan yhdistelmä metallia ja selkärangatonta. Selkärangattomien osat ovat usein hyvin hauraita, joten metallipohja vahvistaa osia niin, että lopputulos on käytettävä koru. Metallin valitsin selkärangattomien osien rinnalle myös siksi, että uskon näiden materiaalien näyttävän hyvältä yhdessä. Lopputuloksena siis pitäisi syntyä käyttökelpoinen korusarja, jonka pääasiallisen muodon ja ulkonäön tuovat selkärangattomien osat.

2 Selkärangattomat taiteessa

2.1 Selkärangattomat historiassa ja nykytaiteessa

Selkärangattomia on kuvattu taiteessa kautta aikojen. Ne ovat toimineet niin symboleina, muotokielenä kuin taiteenteko materiaalina. Tutuin keksimäni esimerkki on *Musca depicta*, eli maalattu kärpänen. Tässä esimerkiksi henkilöiden muotokuvaan on voitu ”piilottaa” kärpänen maalaamalla (Kuva 1). Kärpänen kuvissa on kuvannut esimerkiksi sitä, että muotokuva on tehty henkilön kuoleman jälkeen. Se on myös ollut esimerkiksi merkki siitä, että jopa pienellä luomuksen osalla on merkittävä arvo.

Vaikkakin selkärangattomia on maalattu ja kuvattu kautta aikojen taiteessa, keskityn opin- näytetyössäni enemmän siihen, miten selkärangattomia on käytetty materiaalina taiteessa. Pyrin ottamaan tähän esimerkkejä, jotka tukevat enemmän ja vähemmän eettistä näkemystäni selkärangattomien käytöstä taiteessa. Eettiseen näkemykseeni kuuluu se, että selkärangattomat on eettisesti pyydetty, ei lopetettu vain taiteen takia, ja että niitä on kunnioitettu loppuun saakka.

kuva 1. Carthusianin muotokuva, Petrus Christus 1446, öljymaalaus, <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/435896>

Currán (1946) kertoo, kuinka naiset Intiassa ja Sri Lankassa pitivät vaatteissaan kauniita metallinhohtoisia kovakuoriaisia, tarkemmin lajia *Crysochroa ocellata*. Juhlailaisuuksissa naiset pukivat kuoriaiset elävinä ylleen. Spekuloidaan, että kuoriaiset kiinnitettiin vaatteisiin jonkin langan avulla, jotteivat ne karkaisi. Tämä tekniikka on hieman kyseenalainen, sillä kovakuoriaiset pyrkivät lentoon aikamoisella voimalla, joka voisi potentiaalisesti jopa irtottaa langasta kiinni olevan jalan. Yhden jalan menetys ei kovakuoriaiselle olisi kuoriaiselle

kuoleman tuomio, mutta ei se varmasti kovin mukavaakaan ole. Toisaalta jos kuoriaiset olivat esimerkiksi yhdestä eturaajasta ja yhdestä takaraajasta langalla kiinni, eivät ne luultavasti pääsisi riuhtaisemaan itseltään raajoja irti. Jotkin kovakuoriaiset taas omaavat jo itsestään sellaiset puristusvoimat jaloissaan, että ne voisivat pysyä kiinni ilman lankaakin.

Itse en ole kyseisiä kuoriaisia kohdannut, eikä verkosta oikein löydy tietoa niiden käyttäytymisestä esimerkiksi ihmisen käteen joutuessaan tai puristuskyvystä. Naisten käyttämät kovakuoriaiset kasvavat vain noin 2 cm:n mittaisiksi, joten langan kiinnitys niiden pieniin jalkoihin on varmasti ollut melkoinen suoritus.

Koruina pitämisen jälkeen naiset kylvettivät ja ruokkivat kovakuoriaiset. Ne myös asuivat hyvin koristeellisissa häkeissä, kun eivät olleet käytössä, ja ne nähtiin arvokkaina olentoina.

Toinen vanha tapa käyttää selkärangattomia taiteessa on nimeltään Beetlewing-taide (Kuva 2). Tässä taiteen muodossa käytettiin kovakuoriaisten peitinsiipiä niin maalauksissa, tekstiileissä kuin koruissakin. Yleisimmin käytettiin Buprestidae -suvun kovakuoriaisia sekä arvokkaimpina pidettyjen Sternocera-suvun kuoriaisten peitinsiipiä. Kovakuoriaisten peitinsii- vet ovat hyvin pitkäikäinen materiaali, ne kestävät aikaa eikä niiden säihkyvät väritkään haalistu. On löydetty esimerkiksi vanhoja tekstiilejä, joista on jäljellä melkein pä ainoastaan säihkyvät peitinsiipikoristeet. (Libes 2021) Kuoriaiset elävät vain kolmesta neljään viikkoa, ja ainakin Aasian kulttuureissa käytettiin vain valmiiksi kuolleiden kovakuoriaisten peitinsii- piä ja annettiin elävien elää loppuun.

Kuva 2. tuntematon taiteilija, Skotlanti 1860, Beetlewing-tekniikka, Vaatekap- pale <https://highlandthreads.co.uk/west-highland-museum>.

2.2 Cedric Laquieze

Myös nykytaiteessa käytetään selkärangattomia materiaalina. Tässä muun muassa Amsterdamista kotoisin oleva taiteilija Cedric Laquieze, joka käyttää materiaalia mielenkiintoisesti ja miettii myös materiaalin eettisyyttä.

Laquieze työskentelee tiiviisti selkärangattomien parissa. Hänen Fairies-kokoelmassaan Laquieze tekee pieniä veistoksia käyttäen hyönteisten osia (Kuva 3 ja 4). Jokainen veistos on uniikki, eikä hän ole vielä vuosikymmenenkään jälkeen tehnyt samaa keijua kahdesti.

Verkkosivuillaan Laquieze(2021) mainitsee, että kaikki hyönteisten osat on kerätty eettisesti. Tästä Hän kertoo lisää DW:n (Deutsche Welle, saksan kansainvälinen lähetystoiminta) videohaastattelussa tarvitsevansa alkuperäistodistukset hankituista hyönteismateriaaleista, eikä käytä lainkaan uhanalaisten lajien osia. Samassa haastattelussa Laquieze kertoo saavansa materiaalia hyönteiskasvattajilta ja harrastajilta. Hän ei ota vastaan eläviä hyönteisiä, vain valmiiksi kuolleet yksilöt kelpaavat. (Laquieze 2020.)

Kuva 3 Cedric Laquieze, veistos, 2018
<https://www.instagram.com/cedriclaquieze/>

Kuva 4 Cedric Laquieze, veistos, 2018,
<https://www.instagram.com/cedriclaquieze/>

2.3 Jennifer Angus

Toinen taiteilija, jonka haluan tuoda ilmi, on kanadalainen taiteilija Jennifer Angus. Hän luo isoja installaatioita, joskus kokonaisia huoneita, käyttäen hyönteisiä. Hyönteisillä Angus luo tilan seinille kuvioita, ikään kuin tapetin koristamaan huonetta. Kaukaa katsottuna ei edes huomaa, että materiaalina toimivat hyönteiset (Kuva 5).

Angus haluaa töillään tuoda huomiota hyönteisiin, niiden kauneuteen ja häviävyyteen. Häviävyydellä hän tarkoittaa myös niiden elinympäristöjen, maailmamme keuhkojen katoamista. Hän toivoo teoksillaan herättävänsä keskustelua näistä aiheista, ja ehkä saada ihmiset toimimaan ja ajattelemaan, mitä voisi itse asialle tehdä. (Angus 2015)

Angus kerää hyönteisensä valmiiksi preparoituina, usein kehystettyinä tauluina. Näitä hän ostaa käytettynä esimerkiksi keräilijöiltä. Hänen teoksensa kuitenkin vaativat välillä tuhansikin hyönteisiä, ei yksittäinen keräily riitä. Angus kertoo, että on hyönteisfarmareita, jotka kasvattavat hyönteisiä juuri keräilijöitä varten. Hän itse myös hyödyntää näitä farmareita suuren tarpeensa vuoksi, mutta kerää mieluummin valmiiksi kuolleita hyönteisiä, jos mahdollista. Hän kertoo myös käyttävänsä jo omistamiaan hyönteisiä uudestaan niin kauan, kuin mahdollista. (Angus, 2021)

Kuva 5 The Midnight Garden, Jennifer Angus, installaatio, 2015, <https://americanart.si.edu/exhibitions/wonder/online/jennifer-angus>

2.4 Elävän materiaalin eettisyys

Lääke- ja ruuanvalmistuksen ollessa ihmisille välttämättömyys, taide on näiden rinnalla melko toisarvoinen tarve. En sano, että taide on yhtään lääke ja ruokatuotantoa arvottomampaa, vaan eläimen käyttö materiaalina ei ole taiteessa niin välttämätöntä, kuin edellä mainituissa. Taide mahdollistaa eläinperäisen materiaalin käytön kiertämisen lukemattomilla tavoilla, kirjaimellisesti vain mielikuvitus on rajana.

Jos teoksessa on välttämätöntä, ja teokselle olennaista käyttää eläimestä peräisin olevaa materiaalia, on tärkeää miettiä, mitä kautta ja miten materiaali on sinulle tullut. Vasta muutama päivä sitten näin sosiaalisessa mediassa henkilön esittelevän uutta taidekoru kokoelmaansa. Koruissa keskiössä oli hartsiin valetut oikeat lepakot. Kysyttäessä taiteilija kertoi, ettei tiedä muuta kuin, että myyjä sanoi lepakoiden olevan eettisesti pyydetty. Nopealla etsinnällä selvisi kuitenkin lepakoiden olevan peräisin pilkkahintaan Amazon-verkkokaupasta. Myyjää, alkuperää tai lepakoiden lajia ei ollut selkeästi määritetty. Myös muilta halvoilta verkkosivustoilta löytyi samaiset hartsiin valetut lepakot, jolloin voidaan päätellä, että kyseessä ei ole eettisesti pyydettyjä lepakoita, vaan pahimmassa tapauksessa taiteilija oli rahoittanut epäsuorasti salametsästystä.

Taiteilijalla on suuri vastuu, mitä haluaa teoksellaan sanoa, jos käyttää epäeettisesti tuotettua eläinperäistä materiaalia teoksessaan vain, koska halusi sen siihen, ei se anna kovin hyvää kuvaa taiteelle. Tarkkaan ajateltuna taiteella voi kuitenkin tuoda myös ilmi tärkeitä asioita käyttämällä eläinperäisiä tuotteita. Australialaistaiteilija Gerard Geer säilöi eläinlääkäreiltä ja löytöeläinkodeista saamiaan elinkelvottomia kissanpentuja lasipalloihin (Kuva 6.) Näillä teoksilla Geer halusi tuoda esiin Australian kaoottisen villikissa ongelman. (Geer 2020) Tämä jokseenkin radikaali teossarja sai kuitenkin osakseen paljon kritiikkiä ja vihaisia katseita, vaikka sanoma ja materiaalit olivat hyvin harkittuja.

Kuva 6. Nimetön, Gerard Geer, objekti, 2020. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3026829530744050&set=pcb.3026829864077350>

Eläinten, varsinkin nisäkkäiden, esimerkiksi kissojen ja koirien käyttö taiteessa herättää lähes aina voimakkaita tunteita. Selkärangattomiin ei kuitenkaan ainakaan vielä kohdistu samanlaista yleistä eettisyyskäsitystä. Useasti eettiset kysymykset jäävät yleisen kauhistelun varjoon selkärangattomia katsellessa. Omalla teoksellani haluan kuitenkin nostaa esille näiden upeiden, meille ihmisille elintärkeiden olentojen kauneuden ja tärkeyden.

3 Teoksen vaiheet

3.1 Materiaalit ja niiden valmistelu

Materiaalinani toimivat erilaiset selkärangattomien ulkoiset tukirangat. Enimmäkseen käytän erilaisten torakoiden ja hämähäkkien tukirankoja, sillä niitä löytyy kokoelmistani eniten.

Toisin kuin luista kasvavat nisäkkäät, lähes kaikki selkärangattomat, jotka eivät käy läpi täydellistä metamorfoosia, (esim. toukka, kotelo, perhonen) kasvavat vaihtamalla ulkoisen tukirankansa. Tässä prosessissa selkärangaton jättää jälkeensä tyhjän ulkokuoren, joka on identtinen kopio kyseisestä selkärangattomasta ilman sisäelimiä. Teoksessani käytän pääasiassa juuri näitä jälkeen jätettyjä tukirankoja.

Käytän myös kuolleiden selkärangattomien tukirankoja. Ne ovat yleensä vahvempia ja värikkäämpiä, kuin kasvussa luodut tukirangat. Vaikka nämä kuolleista selkärangattomista peräisin olevat osat ovatkin helpompia työstää sekä näyttävämpiä, ovat kuolleista selkärangattomista peräisin olevat osat melko harvinaisia. Annan itse kasvattamieni selkärangattomien kuolla luonnollisesti ennen käyttöä, ja luonnosta harvoin löytää hyväkuntoisia kappaleita.

Kun pääsen käyttämään materiaalina kuollutta selkärangattomaa, se täytyy puhdistaa käyttökuntoon. Kuollut olento usein haisee epämiellyttävälle, joten avaan selkärangattoman ja poistan sen sisäelimet niin hyvin kuin mahdollista. Avaamisessa ja puhdistamisessa olen käyttänyt työkaluina nuppineuloja, pieniä saksia ja pensseliä. (Kuva 7.) Erottelen myös jalat, pään sekä selkäpanssarin, jotta saisin ne mahdollisimman ehjänä irrotettua. Vatsapanssari yleensä tuhoutuu prosessissa, sillä jalkojen kiinnityskohdat repivät sen puhdistuksen aikana. Vatsapuoli on myös yleensä panssaroidun hyönteisen pehmein kohta. Tämä ei kuitenkaan haittaa, sillä selkäpanssari on usein se kaikista mielenkiintoisin osa. Kovakuoriaisten kohdalla puhdistus on helppoa, sillä joudun vain irrottamaan peitinsiivet, ja ne eivät pääsääntöisesti haise tai ole likaisia.

Kuva 7. Torakan puhdistus ja työvälineet

Kasvussa luotujen tukirankojen valmistelu on hieman erilaista sekä haastavampaa, kuin kuolleen selkärangattoman valmistelu. Luodut tukirangat ovat hyvin hauraita ja rikkoutuvat helposti. Niissä on myös usein kaksi puolta, jotka minun täytyy varovasti erotella, sillä yhdistän ne metalliin liimalla. Jos liimaan kokonaisen tukirangan metalliin, kiinnittyy vain toinen puoli ja päällinen puoli rapisee pois nopeasti. Se myös näyttää kömpelöltä ja laiskalta.

Koska harrastan vapaa-ajallani selkärangattomia, tiedän, että saippuavedessä liottaminen auttaa tukirankojen kestävyysen hetkellisesti. Saippua rikkoo pintajännityksen, jotta tukirangan saa helposti upotettua veteen, ja märkänä sitä voi taivutella melko paljonkin ennen repeämiä. Tätä tekniikkaa olen käyttänyt esimerkiksi selvittäessäni hämähäkkien sukupuolia luoduista tukirangoista, mikä auttaa minua nyt taiteessa.

3.2 Teoksen aloitus

Ensimmäinen ideani oli luoda valupronssista -ja hopeasta koristeelliset kehykset, joiden sisään tekisin kollaasitekniikalla kuvan käyttäen selkärangattomien osia. Kuva päällystettäisiin hartsivalulla, jotta selkärangattomien osat pysyisivät ehjinä, eikä kuva hajoaisi. Tämä kuitenkin ensimmäisten kehyskokeilujeni jälkeen tuntui hyvin raskaalta ja tönköltä idealta. Nimenomaan ensimmäisen idean raskaus ei sovi selkärangattomien herkkyyden kanssa yhteen.

Tuskailin uuden teotavan keksimisen kanssa, kun oli ensimmäisen taiteellisen työn ohjauksen aika. Mietimme asiaa enemmän kolmiulotteiseen suuntaan, esimerkiksi pienien veistoksien muodossa. Sain myös erinomaisia taiteilijasuosituksia tuomaan inspiraatiota, esimerkiksi Märta Mattson, Yoyae Lee ja Nanna Melland

Tämän jälkeen avasin teoksen teotavan kokonaan uusille ideoille. Yritin olla muutaman päivän ajattelematta koko teosta liikaa, jotta uusille näkökulmille tulisi tilaa. Teoksen ajattelematta oleminen oli kuitenkin vaikeaa, ja pohdinkin teosta ehkä enemmän, kuin ennen sen hyllyttämistä. Tästä tuskaisesta vaiheesta kuitenkin syntyi monenlaisia ideoita, joista kaksi oli ylitse muiden.

Ensimmäinen idea oli ottaa Madagaskarin sihisevän jättiläistorakan selkäpanssarit ja tehdä niistä vaasi, johon tulisi muista hyönteisten osista kukkia. Teos tulisi olemaan pieni ja hauras, joten se tulisi suojata hyvin esimerkiksi lasikuvulla. Teokselle voisi myös luoda käyttö-tarkoituksen, missä sitä ei tulisi turhaan kosketeltua. Ideana teos on hyvin mielenkiintoinen, mutta tämänhetkiset resurssini tai aika ei tulisi riittämään teoksen toteutukseen opinnäyte-työhön.

Jouduttuani jättämään kukkavaasi-idean sen monimutkaisuuden vuoksi, aloin pyöritellä jo valmistelemiani selkärangattomien osia kuparilevyn päällä tehden erilaisia sommitelmia (Kuva 8). Huomasin myös, miten selkärangattomien osilla on jo itsessään hieno muotokieli. Kuperat peitinsiivet ja selkäpanssarit ovat jo valmiiksi kuin koruja, ja hämähäkin tyhjät jalatkin mahdollistavat vaikka minkälaiselle muodolle. Tästä lähti idea, miten voin vahvistaa selkärangattomien osat käyttökelpoisiksi koruiksi.

Kuva 8. Alustava sommitelma muodolle.

3.3 Materiaalikoikeilut

Ennen varsinaisen teoksen aloittamista, oli selvitettävä materiaalien yhdistystekniikka. Nämä kokeilut tein edellisistä projekteista jääneille kuparipaloille.

Aloitin kokeilemalla, mikä on paras tapa yhdistää selkärangattomien osat metalliin. Aloitin kokeilemalla epoksiliimaa, ja odotusteni mukaan se toimi hyvin. Liima ei kuitenkaan vahvista selkärangattomien osia tarpeeksi, ja vähänkin kovempi käsittely sai osat varisemaan pois paikoiltaan.

Selkärangattomien osien kestävyteen kokeilin ensimmäiseksi suihkutettavaa vernissaa. Kokeilin sekä mattaa että kiiltävää. Näistä kiiltävä osoittautui paremmaksi, sillä mattaver- nissa sammutti joidenkin osien värejä. Kestävyteenkin tämä suihkutettava vernissa toimi kohtalaisesti. Kuitenkin paksumpiin osasiin, esimerkiksi kiiltokärpäsen kehoon, vernissa ei riittänyt. Paksummatkin osaset kestivät hieman käsittelyä, mutta irtosivat esimerkiksi pudot- taessa heti. (Kuva 9 ja 10.)

Kuva 9. Materiaalikoikeilu

Kuva 10. Epäonnistunut kokeilu

Keskustelin kokeiluistani ja osien vahvistuksesta korutaiteen opettajan kanssa, ja hän eh- dotti minun kokeilevan Kiva -kalustelakkaa. Koulun tiloissa oleva lakka oli puolihimmeää, joten osasin odottaa sen sammuttavan värejä. Lakka osoittautui kuitenkin erinomaiseksi selkärangattomien osien vahvistuksessa, mutta ei ollut liian raskasta tai näyttänyt kömpe- löitä. On olemassa samaa lakkaa, mutta kirkasta, joka on täydellistä teokseeni.

4 Viimeistellyn teoksen synty

4.1 Pohjien valmistus

Päädyin teosvalinnassani rintakoruihin, ja seuraava askeleeni oli valmistaa koruille pohjat, joille kiinnittäisin selkärangattomien osat. Metallipohja antaa selkärangattomien osille vahvuuden, jota ne tarvitsevat ollakseen käyttöä kestäviä koruja. Käyttökelpoisuus on minulle tärkeää korutaidetta tehdessäni, sillä en halua tehdä teoksia, jotka jäävät vain nurkkaan pölyyntymään.

Aloitin pohjien muotokielen suunnittelun pyörittelemällä selkärangattomien osia kuparilevyllä (Kuva 11). Tästä muotokieli saattoi lähteä lennolle ja korun pinta-ala lähteä leviämään. Pohjat tein kuparista, välillä käyttäen yksinkertaisia juotoksia, joilla yhdistin erilaisia osia yhteen. Itse osien muodot tein tarkkaan mallaten ne niille tarkoitetun selkärangattoman osan mukaan. Esimerkiksi kuperan torakan selkäpanssarille tarkoitettu kuparipohja piti muotoilla niin, että se myötäilee selkäpanssaria. Tällä tavoin osien kiinnitys onnistuu helposti, ja osien väliin ei jää ilmaa. Jos osien välissä olisi tyhjää tilaa, voisi selkärangattoman osa herkemmin hajota lakalla vahvistamisesta huolimatta. Teoksissa on myös vapaamman muotoisia osia, joissa olen käyttänyt kollaasi/mosaiikkimaista osien yhdistelyä.

Kiinnitysmekanismina käytän perus teräslankaneulaa, jonka taivuttelen kuparipohjaan kiinni kahden reiän läpi (Kuva 12 ja Kuva 13.) Neulan pään teroitan vielä käyttämällä Dremel-työkalulla ensin karheampaa hiomispäätä, sitten siirtyen sileämpään, kunnes lopuksi kiillotan neulan. Jos neula on liian terävä, katkaisen sen pään ja viilaan, ettei käyttäjä satuta

Kuva 11. muotokielen suunnittelua

Kuva 12. Kiinnitysmekanismi takaa

Kuva 13. Kiinnitysmekanismi edestä.

4.2 Selkärangattomien kiinnitys

Kun metallipohjat ovat valmiit, alkaa selkärangattomien osien kiinnitys metalliin. Osien paikat on mietitty jo ennen metallipohjan rakentamista, joten nyt ne pitää vain kiinnittää paikalleen. Suurimman osan kiinnitin suoraan lakalla, mutta jotkin osat vaativat epoksiliimauksen. Liimauksen vaativat esimerkiksi ohuisiin kuparilankoihin kiinnitettävät peitinsiivet, joita täytyy pitää paikoillaan, kunnes liima on kuivunut. Selkärangattomien osien vahvistukseen käyttämäni lakka kuivuu noin puolituntia, jolloin minuutissa kuivuva epoksiliima on paljon parempi vaihtoehto kiinnitykseen.

Joihinkin koruihin kiinnitin monta pientä osaa mosaiikkimaisesti, jolloin hitaasti kuivuva lakka oli hyvä kiinnitysalusta. (Kuva 14) Märkä lakka piti pieniä osia kiinni metallissa, jolloin niiden siirtely haluttuihin paikkoihin hoitui helposti. Lakka myös alustavasti kovetti herkät selkärangattomien osat, mutta päällystin ne vielä muutamaan kertaan veteen ohennetulla lakalla. Lakka on myös olennaista teoksissa siksi, että jotkin selkärangattomien osat voivat esimerkiksi haista tai sisältää poltinkarvoja. Lakkapäällyste poistaa hajut ja estää poltinkarvojen pääsyn käyttäjän iholle.

Käytin myös hyvin huokoisia osia, esimerkiksi hämähäkin keskiruumiin jalkojen liittymäkoh-
tia. Näihin reikäisiin ja hauraisiin osiin oli hyvin vaikea saada lakkaa tasaisesti siveltimellä, jolla olin laittanut lakan lähes kaikkiin muihin osiin. Päätin kokeilla näiden osien upottamista suoraan lakkavesiseokseeni, ja kuivattaa sen kahvikupin päällä roikkuen, että se saa tiputella ylijäämälakat ilman sotkua. (Kuva 14 ja Kuva 15.) Tämä metodi toimi hyvin, ja toistin sen noin kolme kertaa huokoisille kappaleille saaden halutun lujuuden osille.

Kuva 14. Liimattujen osien kuivaus

Kuva 15. Huokoisten osien kovetus

4.3 Ulkonäön merkitys

Teosten ulkomuodossa mietin selkärangattomien osien yhteensopivuutta, mitä muodot, värit ja tekstuurit kävivät hyvin yhteen. Myös yhteensopivuus kuparin kanssa oli tärkeässä roolissa. Tärkeänä osana lopullista ulkomuotoa oli luoda esteettisesti silmää miellyttävä lopputulos, abstraktoimatta selkärangattomia kuitenkaan kokonaan.

Vaikka tarkoituksena onkin poistaa mielikuva selkärangattomasta poistamalla sen muoto, en kuitenkaan halunnut poistaa yhteyttä niihin kokonaan. Käytän esimerkiksi kokonaisia kärpäsiä, kokonaisia torakan selkäpanssareita, sekä monille tuttuja perhosen siipiä. Lähempää katsottuna katsoja saattaa huomata kärpäsen tai perhosen siiven, ja sitä kautta luoda yhteyden selkärangattomiin. Kauempaa katsottuna lähes jalokiveltä näyttävät kärpäset voivat saada uuden arvon katsojan silmissä. (Kuva 17.)

Kuva 17. käyttämiäni *Lucilia* sp. kärpäsiä.

Teostietoihin näyttelyä ajatellen mainitsin kyllä selkärangattomat materiaaliksi kuparin rinnalla, silti sain monia kyselyitä, mistä teokset ovat oikein tehty. Katsojat myös joka kerta yllättyivät kertoessani niiden olevan tehty erilaisista hyönteisistä ja hämähäkkieläimistä. Keskusteluissa, mistä kaikista selkärangattomista teokset koostuivat, olivat kävijät mielisää, että eksoottisen lintuhämähäkin rinnalla olen käyttänyt tuiki tavallista jauhopukkia myös teoksissani.

5 Valmiit teokset ja esillepano

5.1 Taustat

Taustoiksi päätin tehdä 100x140cm:n mittaiset vanerilevyt. Sahautin ne rautakaupassa ja tein itse ripustuskoukut levyjen taakse. Levyjen värin suhteen oli paljon miettimistä, aluksi olin varma, että pohjat olisivat tummansävyisiä. Kun aloin maalata pahvisia värin testauspohjia huomasin, että tummemmat teoksen hukkuvat tummaan. Aloin kokeilla vaaleampia sävyjä, joista lopulliseksi päätyi vaalennettu keltaokra. Jotkut teoksista kuitenkin näyttivät paremmilta tummalla alustalla, joten päätin sommitella teokset esille kahdelle eriväriselle pohjalle, tummaan peittyvät vaalealle ja tummalla hyvältä näyttävät tummalle. Maalasin kumpaankin taustalevyyn kaksi kerrosta suht kuivalla pensselillä, jotta puun syyt jäävät näkyviin eikä taustoihin tule liikaa kiiltoa. (Kuva. 18)

Kuva 19, Teosten esillepano pohjien maalaus

5.2 Ripustus

Taustalevyt kiinnitettiin vaijereilla seinälle noin 30 cm:n päähän toisistaan. Teoksiin halusin kirkkaan kohdevalaistuksen, jotta kaikki yksityiskohdat tulevat hyvin näkyville. Jotkut käyttämästäni selkärangattomien osista ovat hyvinkin tylsän näköisiä, kunnes niihin heijastaa valoa.

Esillepanossa pohdin, jätänkö teokset tyhjille taustalevyille vai yhdistänkö niihin tekstiä. Ideanani oli liittää korut niiden materiaalien alkuperään, selkärangattomiin, lisäämällä kuhunkin selkärangattoman osaan niiden tieteellisen nimen. Nimi yhdistyisi teokseen viivalla, ikään kuin anatomiset osat tiedepaperissa. Tein jokaiseen teokseen paperille luonnoksen, miltä tekstiosuus näyttäisi, mutta päätin odottaa ripustuspäivään, että näen ensin miltä teos näyttää ilman tekstiä. Lopuksi päädyin jättämään tekstit pois. (Kuva. 19)

Kuva 19. Esillepanosuunnitelma.

Teoksien sommittelussa päädyin kolme teosta levyä kohden, sillä ne tarvitsevat tilaa hengittää. Teokset tulivat lähes keskelle taustalevyä ja samalle korkeudelle. Tähän sommitelmaan päädyin, sillä kehystetyt hyönteisetkin esitetään usein siististi rivissä. (KUVA?) Suuret värialueet valkoisessa galleriatilassa saavat katsojat hakeutumaan lähemmäs teoksia selvittääkseen mitä niissä on. Tämän sommittelun huomasi toimivaksi, sillä avajaisissa katsojat lähtivät heti tukimaan lähemmäs, mitä levyissä on. (Kuva 20.)

Kuva 20. Valmis ripustus.

5.3 Valmiit teokset

Valmis teos koostuu kuudesta uniikista rintakorusta. ensimmäinen rintakoru koostuu kuparipohjasta, neljästä argentiinantorakan selkäpanssarista, ruusukuoriaisen peitinsiivistä ja pääpanssarista sekä tarantulan kilvestä. Kaikkia koruja yhdistää *Lucilia sp.* kiiltokärpäsen käyttö (Kuva 21.)

Kuva 21. Ensimmäinen rintakoru

Toisessa korussa on käytetty jauhopukkien peitinsiipiä, toistaiseksi tuntemattoman ulkoa kerätyn kovakuoriaisen peitinsiivistä, kiiltokärpäsistä sekä ampiaisten peräosista. (Kuva 22.)

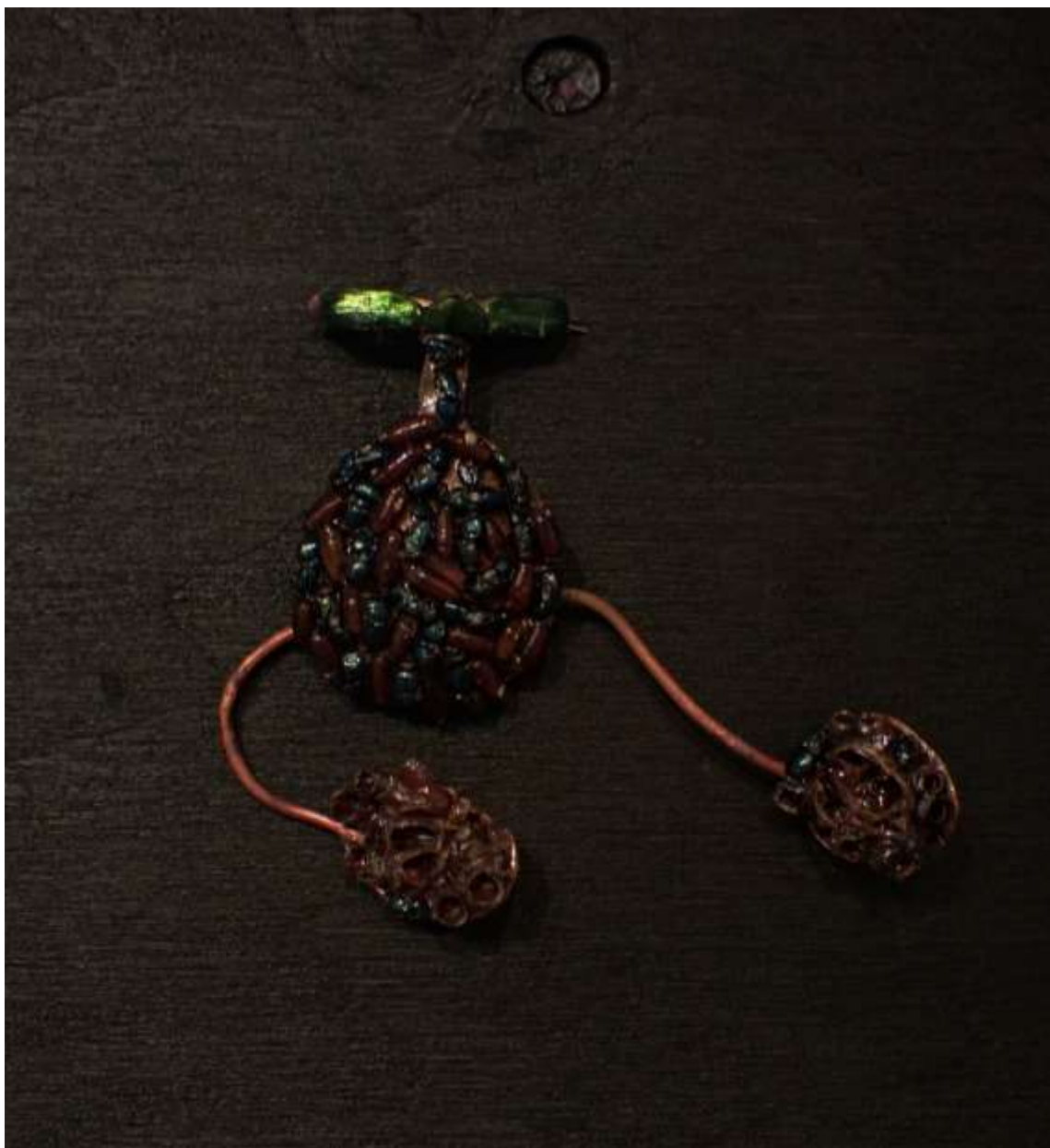
Kuva 22. Toinen rintakoru

kolmas koru koostuu tarantulan jalkojen liittymäkohdista, kiiltokärpäsen koteloista, tarantulan takaosan nahasta sekä kiiltokärpäsistä.

Kuva 23. Kolmas rintakoru

Sarjan neljäs rintakoru koostuu kultakuoriaisen peitinsiivistä, tarantulan nahasta sekä kiiltokärpäsistä ja niiden koteloista. (Kuva 24.)

Kuva 24. Neljäs rintakoru

Viides rintakoru koostuu sekalaisista perhosen siivistä, jauhopukin peitinsiivistä, kiiltokärpäsestä sekä tarantulan hampaista. (Kuva 25.)

Kuva 25. Viides rintakoru

Kuudes ja viimeinen tämän sarjan rintakoruista koostuu kahden eri lajin jäätäläistorakkaa, sekä metallipohjan. (Kuva 26.)

Kuva 26. Kuudes rintakoru.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tehdä käytettäviä koruja käyttäen selkärangattomien osia. Käytettävyyttä mieltien piti keksiä keino vahvistaa selkärangattomista peräisin olevat hauraat osat, jotteivat ne rikkoutuisi käytössä. Opinnäytetyö pohtii myös elävästä peräisin olevan materiaalin eettisyyttä, ja kuinka voi itse toimia mahdollisimman eettisesti. Pääteemana eettisyyden rinnalla oli siirtää katse selkärangattomien kauneuteen, ja sitä kautta niiden arvoon. Kauneuden toin esille käyttämällä selkärangattomien kauniin värisiä ja kuvioisia osia, samalla lähes poistaen selkärangattoman alkuperäisen muodon. Poistamalla alkuperäinen muoto, saadaan katse helpommin eläimen kauneuteen, kuin ällötykseen sen ollessa esimerkiksi torakka.

Teoksena opinnäytetyössäni tein kuuden rintakorun sarjan. Valitsin rintakorun, koska olen tutkinut kaksi viimeistä opiskeluvuottani rintakorujen kiinnitysmahdollisuuksia. Rintakoru tuntui myös luontevalta vaihtoehdolta mieltien korujen mahdollista haurautta, esimerkiksi sormuksena tai kaulakoruna teokset olisivat suuremmassa vaarassa vahingoittua. Vaikka korut ovat sekoitus kuparia ja selkärangattomia, ovat selkärangattomien kauniit osat teoksessa valokeilassa. Suurimman osan kuparista jätin tarkoituksella vain tukemaan hauraita selkärangattomien osia, jotta pääosassa olevat osat pääsisivät täyteen loistonsa. Nähtyään silmää miellyttävän korun ja saaden tietää sen olevan tehty esimerkiksi hämähäkeistä, voi se laittaa katsojan ajattelemaan kyseistä eläintä uudessa valossa. Tarkoitukseni on siis teoksillani kääntää katse niihin, keiltä materiaalini sain.

Teokset eivät tekotavaltaan tule olemaan viimeisiä, vaan aion jatkaa saman teeman parissa. Materiaalin keruu on hidasta, sillä kelpuutan vain hyvistä oloista ja luonnollisesti kuolleita eläimiä teoksiini. Tämä ei haittaa, sillä en usko, että mielenkiintoni selkärangattomiin loppuu pitkiin aikoihin. Suunnitelmissa on jo jatkaa työskentelyä selkärangattomien ja metallin kanssa, ehkä suurempaan ja kolmiulotteisempaan suuntaan. Selkärangattomien ja kiven yhteensopivuus kiinnostaa myös minua kovasti.

Lähteet

Angus. J. 2015. viitattu 28.1.2022 saatavissa <https://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/assemblage-dead-bugs-becomes-mesmerizing-work-extraordinary-beauty-180957050/>

Angus. J. 2021. viitattu 28.1.2022 saatavissa <https://www.jenniferangus.com/Bio/N-bio2.htm>

Curran, C.H. 1946. Insects of the pacific world -kirja, Macmillan; 2nd printing edition (January 1, 1946)

Geer. G. 2020. sosiaalisen median julkaisu. Viitattu 3.3.2022. Saatavissa: <https://www.facebook.com/659260134167680/posts/3026829864077350/>

Laquieze. C. 2020. Deutsche Welle, saksan kansainvälinen lähetystoiminnan haastattelu, viitattu 5.1.2022, saatavissa <https://www.dw.com/en/insect-artist-cedric-laquieze-from-amsterdam/av-52296035>

Laquieze. C. 2021. Viitattu 5.1.2022, saatavissa <https://www.cedriclaquieze.com/fairies>

Libes. K, 2021, Fashion history -lehti, viitattu 13.1.2022 saatavissa <https://fashionhistory.fit-nyc.edu/beetle-wing-19thcentury/>